

اشاره

تحقیقات و مطالعات همچنان از نقش ارزشمند هنر در ایجاد موفقیت بیشتر برای دانش‌آموزان خبر می‌دهد. بالا بردن کیفیت تحصیلی در سایه‌سار رشد و تعالی هنری دانش‌آموزان فرضیه‌ای اثبات شده است اما وقتی محقق در عرصه تحقیق به عنوان یک علم اکتسابی نسبت به آن یقین پیدا می‌کند، این مسئله باور او را عمیق و ماندگار می‌سازد؛ نکته‌ای که می‌توان برای نتایج دو مطالعه انجام شده در زیر را مثال زد که در آنها رابطه خوش خطی با کیفیت تحصیلی و رابطه خلاقیت و آموزش هنر در قالب دو پژوهش مورد توجه قرار گرفته است.

هنر هنریاً ششم‌پ

بررسی رابطه خط و کیفیت تحصیلی در دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهر یزد

پژوهشگر: محمدرضا زینی

راهنما: سیدسعید مظلومی

بیان مسئله

نگارش را عامل تداوم ارتباط و انتقال اندیشه و پیام نسل‌ها دانسته‌اند. در روزگار فعلی، دست‌خط جزء رئوس برنامه‌های اصلاحی آموزش جهانی قرار گرفته است؛ به طوری که بسیاری از ارزیابی‌های فکری و شخصیتی افراد به کمک دست‌خط میسر گردیده‌اند. در ایران با ورود صنایع به هنر خط بی‌توجهی شد و در نهایت، مشکل بدخطی رخ نمود. حال آنکه خط خوش دارای تأثیرات مثبتی بر سایر زمینه‌ها از جمله کیفیت تحصیلی است. بررسی رابطه خط با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره راهنمایی نقطه عزیمت این مطالعه را تشکیل داده است.

اهمیت و ضرورت

خط و نوشته هر کس در حقیقت اثری از آثار او محسوب می‌شود. کسانی که خوش‌خط‌ترند، زمینه‌های مطالعات وسیع‌تر و دقیق‌تری را به دست می‌آورند و همین زمینه‌ها باعث رسیدن به رشد و توسعه در افراد می‌شود. یک نوشته خوانا، رسا و قابل درک نشان از شخصیت نگارنده خود دارد. بدیهی است که خط زیبا مستلزم دقت و توجه در نوشتار است و لازمه دستیابی به چنین خطی تمرکز و توجه فرد است که

این امر قدرت تمرکز و توجه در سایر زمینه‌ها را به وجود می‌آورد. به همین دلیل، بررسی رابطه خط و کیفیت تحصیلی برای آگاهی از چند و چون این اثرگذار مطالعه‌ای ضروری است.

اهداف

- تعیین وضعیت خط در دانش‌آموزان
- توجه به رشد تحصیلی دانش‌آموزان و بررسی رابطه آن با کیفیت خط آنان.

فرضیه‌ها و سؤالات تحقیق

۱. بین وضعیت خط دانش‌آموزان و کیفیت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد.
۲. چند درصد دانش‌آموزان پسر خط خوانا دارند؟
۳. بین نمره خط دانش‌آموزان پسر و کیفیت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد.
۴. چند درصد دانش‌آموزان دختر خط خوانا دارند؟
۵. بین نمره خط دانش‌آموزان دختر و کیفیت تحصیلی آنها رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

این مطالعه از نوع توصیفی - هم‌بستگی و ابزار جمع‌آوری داده‌ها در آن پرسشنامه محقق ساخته است. جامعه آماری مشتمل بر کلیه دانش‌آموزان مقطع راهنمایی شهرستان یزد در سال تحصیلی ۷۶-۷۵ است. نمونه آماری در این مطالعه بالغ بر ۴۰۸ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده برگزیده شده‌اند. در این مطالعه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل میانگین فراوانی و درصد و آمار استنباطی شامل ضریب هم‌بستگی و رگرسیون استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

۱. بین معدل دانش‌آموزان و نمره خط آنها ارتباط معناداری وجود دارد.
۲. بین جمع نمرات ریاضی دانش‌آموزان و نمره خط آنان ارتباط معنادار وجود دارد.
۳. بین جمع نمرات علوم دانش‌آموزان و نمره خط آنان ارتباط معنادار از نظر آماری وجود دارد.
۴. بین جمع نمرات فارسی دانش‌آموزان و نمره خط آنها ارتباط معنادار وجود دارد.
۵. بین جمع نمرات نگارش دانش‌آموزان و نمره خط آنها ارتباط معنادار وجود دارد.
۶. بین جمع نمرات املای دانش‌آموزان و نمره خط آنها ارتباط معنادار وجود دارد.

پیشنهادها

۱. تحقیق درباره دست خط دانش‌آموزان ضروری می‌نماید. این دسته از مطالعات در ایران نوپا هستند و مطالعه‌ای در این حوزه صورت نگرفته است.
۲. در مطالعات مشابه بعدی پیشنهاد می‌شود که متن نمونه با نظر محقق انتخاب شده و در یک زمان و مکان مشخص تحریر شود. این امر موجب یکسانی دست خط‌ها و مانع دخالت عوامل مداخله‌گر می‌شود.

موانع خلاقیت در آموزش هنر

این پژوهش با عنوان بررسی موانع و محدودیت‌های پرورش خلاقیت در آموزش هنر و روابط بین خلاقیت معلمان و میزان

گرایش آنها به استفاده از روش‌ها و فنون تدریس خلاقیت در مدارس راهنمایی شهر همدان در سال ۱۳۸۸ توسط آقای **مجید یوسفی افراشته** و با نظارت دکتر **محمدعلی میرزابیگی** توسط مؤسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوری‌های آموزشی انجام شده است.

نمونه آماری ۱۳۰ نفر از معلمان شهر همدان هستند. روش جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه و مصاحبه هدایت شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری آزمون t، ضریب هم‌بستگی پیرسون و تحلیل واریانس استفاده شده است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که

- موانع انگیزشی و شخصیتی و نگرش، توانایی و روش‌های آموزشی معلمان، ساختار و محتوای آموزشی و لوازم و تجهیزات آموزشی مورد استفاده در آموزش هنر، از موانع خلاقیت به‌شمار می‌روند. بین خلاقیت و گرایش معلمان به استفاده از روش‌ها و فنون تدریس خلاقیت محور هم‌بستگی معناداری وجود دارد. محقق براساس مطالعه صورت گرفته و با جمع‌بندی تحقیقات انجام شده، عمده مؤلفه‌هایی را که می‌توانند به بهبود درس هنر و افزایش جذابیت و تأثیرگذاری آن کمک کنند، به شرح زیر معرفی کرده است.

۱. طراحی سرفصل‌های مناسب و جذاب کتاب هنر با توجه به شرایط سنی و جنسی کودکان و نوجوانان
۲. وجود مربیان و مدرسان متخصص رشته هنر
۳. اختصاص دادن زمان بیشتر و کافی به درس هنر به دلیل عملی بودن این درس
۴. جلب توجه اولیای دانش‌آموزان و مدرسه و معلمان سایر دروس به اهمیت هنر
۵. ایجاد امکانات و لوازم کارگاهی مورد نیاز هنرآموزان (از طرف اولیا و مدرسه)
۶. ایجاد فضایی مطبوع و دلنشین برای تقویت انگیزه پردازش به کارهای هنری در کلاس یا کارگاه
۷. ترغیب و تشویق دانش‌آموزان به آفرینش‌های هنری و ارزشیابی درست آثار آنان، با دل‌سوزی و انگیزه هدایتگری (از جانب مربی)
۸. برداشتن موانع بروز خلاقیت‌های بدیع (مانند اکراه، تکرار، تکلیف و کلیشه).
۹. به‌وجود آوردن موقعیت‌های مناسب برای فعالیت‌های فوق برنامه از طرف مربی و مدیر مانند بردن بچه‌ها به آلتیه‌ها؛ هنر‌سراها و نمایشگاه‌های آثار هنری (نقاشی، خط، مجسمه‌سازی، صنایع دستی، نمایش‌های کودکان و...)
۱۰. ایجاد موقعیت‌های مناسب برای هنرجویان، به منظور دیدن مناظر طبیعی، روستاها، باغ‌وحش و... با هدف طراحی و نقاشی از این فضاها
۱۱. ترغیب دانش‌آموزان به تشکیل گروه‌های هنری (سرود و موسیقی، نمایش و...).

گرافیک در هنر

سارا کیانی

مدرس گرافیک هنرستان
نیایش، منطقه ۲ شهر تهران

هنر گرافیک هنری پیشرو در طراحی پوستر، بسته‌بندی، کتاب، مطبوعات، طراحی شهری، سینما و... و نیز تبلیغات و تجارتي پرسود و نام‌آور است.

امروزه هنرمندان آتیه‌دار سرزمینمان در هنرستان‌های فنی‌وحرفه‌ای هنر می‌آموزند؛ با هم‌کلاسی‌هایی که یا به شرط معدل برای دیپلم گرفتن آمده‌اند یا با عشق به دنیای بی‌کران هنر گام نهاده‌اند. آن هم با قانع کردن پدر و مادران زحمت‌کش خود که می‌خواهند فرزندان‌شان دکتر یا مهندس شوند؛ چون نقاشی هم شد کار!

ما در هنرستان علم را به صورت عملی می‌آموزیم. مهارت دست، پرورش ذهن و یادگیری تکنیک‌هایی که کمک می‌کنند تا افکارمان را به تصویر بکشیم. من در هنرستان سه عامل را بسیار اساسی می‌دانم: کارگاه، اتود و اجرا. ۱. کارگاه‌هایی که مانند کلاسی کوچک نباشد، بلکه دارای فضایی بزرگ، میز نورها، میزها و دستگاه‌های تخصصی، آن هم به تعداد زیاد باشد؛ هر چند که به نظر من وسایل و رنگ و... هم باید به رایگان و به وفور در اختیار بچه‌ها قرار داشته باشد.

از کارگاه‌های خارجی عکس‌هایی در کتاب‌ها دیده‌ایم ولی به قول یکی از همکاران که می‌گفت ما دیگر داریم خیلی با حداقل‌ها می‌سازیم؛ حتی در پایتخت. این خوب نیست و مسلماً بازده‌اش هم کاملاً معلوم است.

۲. زمان دروس کم شده است. لابد به این نتیجه رسیده‌ایم که هنرجویان در کارگاه‌ها با وجود زمان زیاد حوصله‌شان سر می‌رود. در بعضی از کارگاه‌ها تا می‌آییم در مورد موضوعی صحبت کنیم، وقت تمام می‌شود و بچه‌ها باید با عجله وسایلشان را جمع کنند؛ در حالی که هنوز کار تمام نشده و به نتیجه نرسیده است.

همچنین باید این نکته مهم را در نظر داشت که یک مبتدی به چه میزان زمان و چه مقدار تمرین احتیاج دارد تا کارش قابل قبول باشد! آن هم با حجم مطالب و تمرینات مفید و نامفیدی که مؤلفان بدون در نظر

داشتن امکانات واقعی هنرستان‌های سراسر کشور و زمان مناسب و علم روز و بسیاری مسائل دیگر در کتاب‌ها گنجانده‌اند. زمانی دوربین‌های اتاق تاریک بودند و هنر عکاسی بسیار دور از دسترس؛ بعد نوبت به فیلم عکاسی و تاریک‌خانه و چاپ با آگران رسید و اکنون RAM و دوربین‌های دیجیتال در انواع مختلف به کار گرفته می‌شوند و هر زمان مدلی بهتر و مجهز تر به بازار می‌آید. علم متوقف نمی‌شود که ما به آن برسیم! کتاب‌های عکاسی تغییر کرده‌اند، عکاسی دیجیتال شده ولی دوربین گران است. کاش هنرستان‌ها دوربین داشتند و در اختیار هنرجویان قرار می‌دادند. در کارگاه‌های آموزشی، مدارس رایانه به اندازه کافی و شاید اصلاً وجود ندارد! دبیران خودشان لپ‌تاپ می‌آورند که آن هم نمی‌شود. بدین ترتیب چگونه می‌شود هنر عکاسی دیجیتال را آموخت؟ هنرجویان نرم‌افزار بلد نیستند!

کارگاه تخصصی

- اتود بزنید، طرح بزنید.
- خداوندا چرا فکرش نمی‌آید، چرا الهامی صورت نمی‌گیرد؟ من هنرمند بشو نیستم! ...
- ضعیف است.
- چکار کنم؟
- کارها را ببینید.
- کجا؟
- ۱. کتاب‌ها،
- ۲. موزه‌های هنر مدرن و گالری‌ها
- ۳. اینترنت هم پر است از آثار هنری؛ موتورهای جست‌وجوگر در مورد موضوع موردنظر بی‌نهایت تصویر و اثر پیدا می‌کنند. باید آثار هنرمندان دیگر را ببینیم باید با افکار مختلف، شیوه‌های اجرایی گوناگون، فرهنگ‌ها و... آشنا شویم.
- البته به شرطی که کپی نکنیم و بیاموزیم که کارهایی بهتر با تکیه بر

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های رشد توسط دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند:

رایج‌ترین صورت‌های مختلف شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

مجله‌های دانش‌آموزی

رشد کودک

امری دانش‌آموزان ابتدایی و پانزدهم دوره دبستان

رشد نوجوان

امری دانش‌آموزان پانزدهم و سوم دوره دبستان

رشد دانش‌آموز

امری دانش‌آموزان پانزدهم، پنجم و ششم دوره دبستان

رشد نوجوان

امری دانش‌آموزان دوره راهنمایی تحصیلی

رشد جوان

امری دانش‌آموزان دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی

مجله‌های بزرگسال عمومی

(به صورت ماه نامه و هفتاد شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

رشد آموزش ابتدایی

رشد آموزش راهنمایی تحصیلی / رشد تکنولوژی آموزشی / رشد تجربه نوین / رشد مدیریت مدرسه / رشد معلم

مجله‌های بزرگسال و دانش‌آموزی تخصصی

(به صورت فصلنامه و چهارشماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند):

رشد برهان ریاضی

(مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره راهنمایی تحصیلی)

رشد برهان متوسله

(مجله ریاضی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه) / رشد آموزش قرآن / رشد آموزش معارف اسلامی / رشد آموزش زبان و ادب فارسی / رشد آموزش هنر / رشد آموزش مشاور مدرسه / رشد آموزش تربیت بدنی / رشد آموزش علوم اجتماعی / رشد آموزش تاریخ / رشد آموزش جغرافیا / رشد آموزش زبان / رشد آموزش ریاضی / رشد آموزش هنر / رشد آموزش شیمی / رشد آموزش زیست‌شناسی / رشد آموزش زمین‌شناسی / رشد آموزش فلسف و عرفان / رشد آموزش پیش دبستان

مجله‌های رشد عمومی و تخصصی برای معلمان، مدیران، مربیان، مشاوران و کارکنان اجرایی مدارس، دانش‌جوینان مراکز تربیت معلم و رشته‌های دبیری دانشگاه‌ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می‌شوند.

نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴، آموزش و پرورش، پلاک ۴۶۶، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی.

تلفن و فاکس: ۰۲۱ - ۸۸۲۰۱۳۷۸

مركز ملي
تحقیق و پژوهش
آموزش و پرورش
تكنولوژي

هویت ایرانی خودمان انجام دهیم. ایران سرزمینی است که در دوره‌های مختلف تاریخی در هر گوشه، صنعت و شیوه‌ای ویژه داشته و جهان همواره حیران این همه هنر و فکر بوده است! اکنون نیز چون گذشته، کتابخانه‌های هنرستان‌های کشور به اندازه کافی و یا شاید حتی اصلاً کتب تخصصی ندارند. از طرفی این کتاب‌ها به علت گران بودن و... به سهولت در اختیار هنرجویان قرار نمی‌گیرند. در سال، بازدیدهای علمی بیش از چند بار امکان ندارد.

قرن بیست و یکم است و عصر ارتباطات و جهان در رقابت ارتباطی کمتر از زمان پیش. هر صفحه اینترنت که باز می‌شود با دانش و هنر گرافیکست طراحی شده است و دیدن آثار هنرمندان جهان در این شبکه جهانی، خود نوعی مطالعه است برای هنرمند که مشقش خوب دیدن است و به تصویر کشیدن باید توقف زمان در مدارس را بشکنیم. چه می‌شد اگر مدارس ما با دستگاه‌های رایانه‌ای که در سایت‌ها و کارگاه‌ها به سهولت در اختیارشان بود به شبکه وصل بودند با یکدیگر و دبیرانشان به بحث می‌نشستند و کارهای عملی‌شان را به جای سیستم دستی و چسب و قیچی (که البته آن هم فراگیری‌اش لازم است ولی

نه برای کل دوره تحصیل) با نرم‌افزار انجام می‌دادند. آموزش نرم‌افزار و کار کردن با آن برای فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها در رشته‌هایی چون گرافیک و معماری بسیار ضروری است؛ چون کارهای مدرسه را با آن انجام می‌دهند. در این صورت سرعت یادگیری و روندی که یک پروژه تا اتمام و به نتیجه قابل قبول رسیدن طی می‌کند بسیار کوتاه خواهد شد.

دومین نکته بسیار مهم این است که فارغ‌التحصیلان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای به دلیل هماهنگ نبودن سیستم دیجیتال بازار کار و سیستم آموزشی دستی هنرستان‌ها نمی‌توانند مشغول به کار شوند. به گمان من این مسئله باید در مدارس حل شود؛ حال با افزایش ساعاتی برای برنامه‌های تخصصی در کلاس دوم و یا حتی با تغییر دوره دو ساله هنرستان به سه سال که با توجه به تعطیلی پنجشنبه‌ها و ضعف‌های موجود و ساعات کم شده درس، ضروری به نظر می‌رسد، تا اینکه هنرجویان بعد از اتمام دوره هنرستان و انجام دادن کارهای ضعیف و متوسط، تازه بروند آموزشگاه‌های بیرون برنامه تخصصی یاد بگیرند.

تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی

برگ اشتراک مجله‌های رشد

نسخه اینترنتی:

شما می‌توانید پس از واریز مبلغ اینترنتی به شماره حساب ۳۹۱۲۰۰۰ بانک تجارت، شعبه شماره آزمایش کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست از دو رویش زیر، مشترک مجله شوید.

۱- مراجعه به وبگاه مجلات رشد، آدرس: www.roshdmag.ir و تکمیل برگه اشتراک به همراه ثبت مشخصات فیش واریزی.
۲- ارسال اصل فیش بانکی به همراه برگه تکمیل شده اینترنتی با پست سفارشی (کمی فیش را لازم خود نگه دارید).

نام مجلات درخواستی:

- نام و نام خانوادگی:
- تاریخ تولد:
- تلفن:
- نشانی کامل پستی:
- استان:
- شماره تلفن:
- پلاک:
- عنوان:
- شهرستان:
- منبع پرداختی:
- شماره پستی:
- پلاک:

نام:

در صورتی که قبلاً اشتراک مجله بوده‌اید، شماره اشتراک خود را ذکر کنید.

نشانی تهران مستشرقین: امیرکبیر ۱۱۱/۱۳۵۹۵

• www.roshdmag.ir

• وبگاه مجلات رشد:

• اشتراک مجله:

• هزینه اینترنتی: یکساله مجلات تخصصی (چهار شماره): ۸۰۰۰۰ ریال
• هزینه اینترنتی: یکساله مجلات عمومی (هفت شماره): ۱۳۰۰۰ ریال